

Konkurs na ilustrację

do materiałów
szkoleniowych
na temat:

Leczenie substytucyjne

Od 3 do 18 X
2017

trzy pierwsze miejsca zostaną nagrodzone
zegarkami "CASIO G-SHOCK"

Najlepsze prace wybierze specjalnie powołana komisja.

Zgłoszenia do udziału w konkursie i materiały informacyjne na temat leczenia substytucyjnego dostępne są u wychowawcy. Udział w konkursie jest jednoznaczny z wyrażeniem zgody na nieodpłatną publikację przygotowanej pracy w materiałach szkoleniowych.

we współpracy z:

Czym jest leczenie substytucyjne?

- ▶ Opracowano wiele rodzajów leczenia uzależnienia od środków psychoaktywnych, z grubsza można je podzielić na dwie kategorie: leczenie substytucyjne i programy ukierunkowane na abstynencję.
- ▶ Wszystkie formy leczenia uzależnienia od środków psychoaktywnych mogą potencjalnie zmniejszać ryzyko zakażenia HIV i HCV. Dowiedzono jednak, że to programy terapii substytucyjnej najbardziej przyczyniają się do eliminowania procederu przyjmowania narkotyków drogą dożylną, co w konsekwencji prowadzi do ograniczenia rozprzestrzeniania się zakażeń HIV i HCV. Leczenie substytucyjne (farmakoterapia agonistyczna, terapia substytucyjna agonistami lub leczenie wspomagane agonistami) polega na podawaniu pod kontrolą lekarską osobom uzależnionym substancji farmakologicznie związanej z substancją powodującą to uzależnienie w celu osiągnięcia określonych zamierzeń terapeutycznych.
- ▶ Opiatowa terapia substytucyjna (opiate substitution therapy - OST) jest formą opieki zdrowotnej stosowanej w leczeniu uzależnień od heroiny i innych opiatów. Polega ona na podawaniu przepisanych na receptę, określonych leków o zbliżonych lub identycznych właściwościach do oddziaływania heroiny i morfiny na mózg, jednakże łagodzących objawy odstawienne i blokujących głód narkotyczny opiatów.

Leczenie substytucyjne ma na celu

- ▶ udzielenie pomocy pacjentowi w jego staraniach o zachowanie dobrego stanu zdrowia, dając mu odpowiednie wsparcie do czasu rozpoczęcia przez niego życia wolnego od nałogu. W przypadku, gdy trwałe wyjście z uzależnienia nie jest dla danej osoby możliwe, lub nie chce ona korzystać z programu leczenia – zapewnienie jej dostępu do terapii substytucyjnej przez lata, a nawet do końca życia,
- ▶ ograniczenie stopnia zażywania nielegalnych środków psychoaktywnych lub tych nie przepisanych przez lekarza,
- ▶ rozwiązywanie problemów związanych z narkomanią,
- ▶ redukcję zagrożeń wynikających ze stosowania środków odurzających drogą dożylną przy użyciu niesterylnego sprzętu do iniekcji, a w szczególności transmisji HIV, HBV, HCV oraz innych zakażeń krwiopochodnych,
- ▶ skrócenie „ciągow” brania narkotyków,
- ▶ zmniejszenie ryzyka wystąpienia powrotu do nałogu,
- ▶ zmniejszenie liczby zachowań przestępczych w celu zdobycia środków finansowych na zakup substancji psychoaktywnych,
- ▶ ustabilizowanie stanu pacjenta w celu złagodzenia objawów zespołu abstynencyjnego,
- ▶ poprawę całościowego funkcjonowania pacjenta w aspekcie osobistym, społecznym i rodzinnym,
- ▶ zmniejszenie liczby zgonów wskutek przedawkowania środków odurzających, szczególnie wkrótce po wyjściu osób uzależnionych na wolność.

Leczenie substytucyjne

(W największym skrócie)

- ▶ Czym jest leczenie substytucyjne?
- ▶ Co należy wiedzieć o leczeniu substytucyjnym?
- ▶ Leczenie substytucyjne w zakładzie karnym

Co należy wiedzieć o leczeniu substytucyjnym?

Aby leczenie substytucyjne przynosiło pożądane efekty powinno:

- ▶ uwzględniać potrzeby osadzonych,
- ▶ być szyte na miarę dla każdego pacjenta, jeżeli chodzi o czas trwania oraz ustalenie dawki leku,
- ▶ być prowadzone z zachowaniem ciągłości – po przyjęciu na teren zakładu karnego osób nowo przybyłych, jak i po zakończeniu przez nich odbywania zasądzonego wyroku.

Ze względu na przewlekły charakter uzależnienia funkcjonowanie terapii substytucyjnej można porównać do działania leków stosowanych w leczeniu poważnych chorób przewlekłych, takich jak nadciśnienie tętnicze czy cukrzyca, gdy chorzy muszą przyjmować leki codziennie, a przerwanie leczenia wiąże się z wysokim ryzykiem wystąpienia u nich objawów niepożądanych. Uznaje się, że uzależnienie jest przewlekłym stanem nawracającym nawet po długim okresie życia bez nalożu, a jego leczenie - aby było skuteczne - musi mieć charakter ciągły.

Leczenie substytucyjne ma także swoje negatywne strony. Najpoważniejsza z nich to fakt, że w większości przypadków terapia ta musi być prowadzona przez długi czas. Aspekt długofalowości rodzi negatywne konsekwencje dla sfery wydatków publicznych, jak i dla samych beneficjentów. Osoba uzależniona staje się pacjentem długoterminowym, uzależnionym nie tylko od leków, ale też i od specjalisty, który je przepisuje.

Leczenie substytucyjne w zakładzie karnym

- ▶ Jednostki penitencjarne na terenie Polski oferują możliwość leczenia substytucyjnego, zarówno skazanym mężczyznom, jak również kobietom.
- ▶ Program substytucyjny realizowany jest przez wykwalifikowany personel medyczny.
- ▶ Osadzeni objęci są specjalistyczną opieką lekarską i terapeutyczną.
- ▶ Program odpowiada na indywidualne potrzeby pacjentów.
- ▶ Pacjent przystępuje do programu dobrowolnie.
- ▶ Po przystąpieniu do programu podpisuje kontrakt, w którym akceptuje reguły programu i zobowiązuje się do ich przestrzegania.
- ▶ Pacjent okresowo, tj. co najmniej jeden raz na miesiąc, poddawany jest badaniu moczu na obecność substancji psychoaktywnych.
- ▶ Trzy razy dodatni test dyskwalifikuje pacjenta z programu.
- ▶ Program realizowany jest we współpracy z ośrodkami wolnościowymi prowadzącymi leczenie substytucyjne.
- ▶ Zanim osadzony zostanie włączony do programu administracja musi uzyskać potwierdzenie z jego macierzystego ośrodka o jego udziale w programie, dawce przyjmowanego leku i możliwości kontynuacji programu po zakończeniu odbywania kary pozbawienia wolności.
- ▶ Po opuszczeniu więzienia pacjent otrzymuje zaświadczenie o udziale w programie, o ilości aktualnie przyjmowanego leku i powodach zmiany dawki, jeśli taka zmiana była.
- ▶ Pacjenci uczestniczący w programie w trakcie pobytu w izolacji rejestrowani są w ogólnopolskim rejestrze pacjentów substytucyjnych prowadzonym przez Krajowe Biuro Do Spraw Zapobiegania Narkomanii.

Programy leczenia substytucyjnego mogą okazać się dobroczynne dla osób

- ▶ HIV+ przyjmujących narkotyki drogą iniekcyjną o ile w jego ramach oferuje się:
- ▶ wykonanie testu w kierunku HIV,
- ▶ kierowanie do placówek/instytucji działających na rzecz osób żyjących z HIV,
- ▶ kierowanie do ośrodków referencyjnych oferujących leczenie ARV i różne formy opieki,
- ▶ przygotowanie pacjenta do objęcia terapią ARV,
- ▶ ustabilizowanie poziomu uzależnienia u pacjenta na tyle skutecznie, że możliwe staje się rozpoczęcie u niego leczenia ARV,
- ▶ wydawanie leków ARV z jednoczesną dystrybucją leków substytucyjnych,
- ▶ monitoring stanu zdrowia pacjenta pod kątem występowania u niego efektów ubocznych terapii antyretrowirusowej oraz ich przezwyciężanie,
- ▶ monitoring i ograniczanie występowania interakcji pomiędzy metadonem/ buprenorfiną a lekami ARV,
- ▶ długofalowe wsparcie dla pacjenta i jego rodziny w zakresie przestrzegania zaleceń związanych z dożywotnim przyjmowaniem leczenia ARV.

Uzależnienie od środków odurzających oraz jego leczenie przebiega inaczej u kobiet niż u mężczyzn.

Główne różnice dotyczą występowania dużej liczby współistniejących problemów fizycznych i psychicznych, które należy uwzględnić podczas terapii kobiet. Oprócz tego kobiety uzależnione od opiatów często napotykać na wiele barier w dostępie do leczenia, jak i różnego rodzaju ograniczenia wynikające ze sprawowania opieki nad dziećmi.